

STÄLL OM!

FÖR FRED PÅ JORDEN OCH FRED MED JORDEN

NR 2 JANUARI 2025

STÄLL OM!

FÖR FRED PÅ JORDEN OCH FRED MED JORDEN

NR 2 JANUARI 2025

fredsredaktion@gmail.com

Redaktion: Tord Björk, Lorenz Jolin,
Åke Eriksson (red.sekr. och teknisk produktion),
Annelie Hultén Contreras.

Ställ om! arbetar med uppropet *För fred och klimaträttvisa*
som grund. För innehållet i signerade artiklar
ansvarar skribenten själv.

Ställ om! är en tidning gjord av aktivister för
fred på jorden och fred med jorden. Det är en
tidning i PDF-format som ska kunna läsas på
datorns skärm, på ”padda” och telefon.
Den kan skrivas ut i A4.

Ställ om! görs med uppropet För fred och
klimaträttvisa som grund. Redaktionen är
en självständig del av Nätverket för fred och
klimaträttvisa som bildats av de organisationer
som undertecknat uppropet.

Ställ om! är ett projekt helt utanför pengarnas
värld: inga arvoden, inga tryckkostnader, inga
prenumerantpengar. Tanken är att *Ställ om!*
ska vara så intressant och matnyttig för folk i
klimat- och fredsrörelsen att den så att säga
sprider sig själv genom nätverken.

Så om du vill att fler ska läsa det du just nu har
på skärmen: Sprid den i dina nätverk! **DELA!**
DELA! DELA!

Tidningen har ännu inte hittat sin slutgiltiga
form, och den dag vi tycker att vi nått dit är det
nog ett tecken på att vi ska sluta och göra något
annat. Det här numret är det tredje vi gör.
Nytt för den här gången är att vi infört
avdelningen ***Ordet är fritt***. Vi vill med det
klarare skilja ut vad som är rena debattinlägg.

Här är ordet fritt – i alla fall för dem som
är med och kämpar för ***fred på jorden och***
fred med jorden!

COP29

– ett svek mot framtiden i militarismens skugga

Konferensen blev som Greta Thunberg befarade, ett Greenwashing-skådespel. Militarismens förödande inverkan på klimatet fanns inte ens med på dagordningen. Svenska Freds pekade redan före mötet på det nära sambandet mellan klimat och militarism. Att de enorma resurser som läggs på den globala militärupprustningen måste omfördelas för att rädda klimatet.

Så nog finns det anledning att bli bekymrad, om än inte överraskad, till följd av förhandlingsresultatet i Baku. För mina barns, barnbarns och de yngre generationernas framtid känner jag en djup oro.

Redan 1962 larmade Rachel Carson, med *Tyst vår* (på svenska 1963), om miljöförstörelsen. På den tiden fanns klimatkrisen inte på agendan.

Människan riskerar att, tillsammans med miljontals andra arter, försvinna in i historiens absoluta mörker. Detta skulle innebära att ingen – förutom en hypotetiskt avancerad civilisation i ett avlägset hörn av universum – någonsin får veta att Homo Sapiens ens existerade. Under sina 4,5 miljarder år har jorden genomgått fem massutrotningar, alla orsakade av naturliga fenomen. Utan råttor och andra smågnagare, som överlevde asteroidnedslaget för 66 miljoner år sedan, hade människan aldrig funnits. Något att tänka på när vi med skadeglädje vittjar en rättfälla. Idag står vi inför den första massutrotningen som är människans eget verk.

Om världens koldioxidutsläpp begränsades till den fattigaste delen av befolkningen skulle klimatkrisen inte existera. Utan utsläppen från de 10 rikaste procenten, skulle klimatförändringarna vara försumbara. Klimatkrisen är alltså inte orsakad av alla människor, utan av en liten, så kallad resursstark del av världens befolkning. Trots att vissa av dem kör Tesla och räknar klimatpoäng, fortsätter de att vara klimatmarodörer, tillsammans med allsköns upprustningsivrare.

Sommaren 1972 liftade jag genom Europa. Efter två fantastiska år på Biskops Arnös folkhögskola – i kontrast till skitåren i Tyringe grundskola och på fabriken – trodde jag på framtiden. Trots att Vietnamkriget rasade som värst och miljöförstörelsen omfattning tedde sig alltmer skrämmande, var jag optimist. Jag tillhörde Woodstock-generationen som trodde att problemen, hur stora de än var, kunde lösas genom engagemang.

Samtidigt som jag liftade genom Frankrike hölls världens första internationella miljökonferens i Stockholm, på svenskt initiativ. Dagligen följde jag konferensen. För första gången diskuterades miljöproblemen som en global angelägenhet. Klimatförändringarna var dock en icke-fråga på konferensen. Det begränsade antal forskare som insåg vad som var på väg befann sig i medieskugga.

Med *Tyst vår* och Stockholmskonferensen tog den internationella miljömedvetenheten ytterligare fart. I synnerhet bland de unga. Borta var tiden då miljöhänsyn likställdes med det vi fick lära oss i skolan på 1960-talet: *Kasta inte skräp i naturen, bryt inga kvistar i granplantningen och gå absolut inte på nysådda åkrar.*

Idag står vi inför mänsklighetens största utmaning. Om makthavarna hade satsat samma resurser på klimatomställningen som på militarismen, hade oerhört mycket varit vunnet. Men icke. För dem tycks inte ens kärnvapen på svensk mark otänkbart enligt DCA-avtalet som Tidöregeringen har tecknat med USA.

Mänskligheten har genomlevt svåra kriser förr. Men historien visar att förändring är möjlig. Den internationella fredsrörelsen och Fridays For Future visar att allt fler unga inte låter sig nedslås. De omvandlar oro till motstånd och handlingskraft, vilket inger förhoppningar inför framtiden.

Gay Glans

Greta Thunberg om COP29

Greta Thunberg vägrade delta i COP29.

Här samtalar hon med reporter Marc Lamont Hill i **Al Jazeera** Up Front – om greenwashing i Azerbajdzjan, men också om kopplingen mellan klimatkrisen och mänskliga rättigheter. Vi får höra hur hon upplever och tolkar de personliga konsekvenserna av att, till exempel, ha tagit ställning för palestinierna och för bönderna i Indien.

<https://www.youtube.com/watch?v=67IM3JHkEUQ&t=2s>

Fler röster om COP29

Den mest ingående analysen efter klimattoppmötet i Baku som redaktionen hittat är publicerad av Grist, som specialiserar sig på sambandet mellan rättvisa och klimat:

<https://grist.org/international/cop29-agreement-baku-new-collective-quantified-goal>

Nära kollaps och ett otillräckligt resultat

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/cop29-stora-motsattningar-nara-kollaps-och-ett-otillrackligt-resultat/>

Allt är inte nattsvart

Flera svåra frågor som varit på förhandlingsbordet i många år är nu avklarade, vilket borde ge möjlighet för nästa års klimatmöte att starkare fokusera på att minska utsläppen.

<https://svenska.yle.fi/a/7-10067890>

Folk i rörelse

Rebellmammorna och Greenpeace i Rosenbadparken utanför regeringskansliet i Stockholm den 19 december

”Vi lade pyssel åt sidan och lindar halsdukar runt träd i stället.” Rebellmammorna Inger Brodotter kommenterar scenen utanför Rosenbad. Hon, Matilda Bergström och Amelie har börjat vira in träden i delar av den röda halsduk som rebellmammorna över hela landet stickade tillsammans för att uppmärksamma Earth Overshoot Day i Sverige den 21 april i år.

En Ent vandrar runt med ett plakat: ”All makt åt skogen!” Information om olika trädarter och bilder på

ugglor och örnar och någons lilla 6 månader gamla barnbarn, som tuggar på en bit av halsduken, sticks in mellan halsduksvarven. Två aktivister från Greenpeace håller upp ”SLUTA KALHUGG!” mellan sig. Fler rebellmammor ansluter och en gran dyker upp – hon är dotter till en av dem. Den mystiska lilla rödlistade orkidén knärot syns överallt, i ”Knärotsaktivist, ja visst!”, med en garnslinga runt.

Knäroten trivs i skogar som är äldre än 80 år. Om

knärot påträffas under en avverkning måste avverkningen stoppas. Men den regeln kringgås. I dag är bara 0,3 procent av Sveriges skogar urskog. 10 –15 procent är naturskog – skog som fått vara i fred i minst 150 år. Resten är "kulturskog", det vill säga egentligen inte skog alls, utan bara träd, som Nina Brunelius från Skydda Skogen uttrycker det i ett tal hon håller under manifestationen. Hon läser ett stycke ur Suzanne Simards *Finding the Mother Tree* och pratar om hur träd har osynlig kontakt med varandra i rotnätverken. Och att det är likadant med aktivister.

Mest urskog finns i fjällnära områden. Ett delbetänkande till 2024 års skogspolitiska utredning lämnas över till landsbygdsministern samma dag som denna manifestation hålls, den 19 december – väldigt välvald tidpunkt, noterar aktivisterna, nu när alla har fullt upp med julen... I betänkandet föreslås bland annat att den fjällnära skogen, som hittills varit skyddad, ska ingå i skogsbruket. Det är mot det och mot ytterligare uppluckringar i regelverket kring avverkningar som Rebellmammorna och Greenpeace protesterar.

Annelie Hultén Contreras

Skogsutredning i otakt med tiden

I det delbetänkande som Göran Örlanders skogsutredning lämnade till regeringen den 19 december finns bland annat förslag om att korta tiden för handläggning från 6 veckor till 10 dagar efter det att anmälan om avverkning lämnats in av markägaren, och att miljöorganisationer inte utan särskilda beslut ska kunna överklaga de avverkningar som Skogsstyrelsen godkänner.

– Det är inget annat än ett svek mot löftet att skapa ett hållbart skogsbruk för framtiden, säger Christer Johansson, sakkunnig skog och våtmark, på BirdLife Sverige.

<https://birdlife.se/skogsutredning-i-otakt-med-tiden/>

Skogsutredningens delbetänkande innehöll bara vissa av de kontroversiella förslag som nämnts innan. Men en ny modell för anmälan och samråd presenterades, som kan riskera att ännu mer skyddsvärd skog avverkas, menar WWF.

<https://www.wwf.se/nyheter/bade-ros-och-ris-till-skogsutredningens-forslag/>

Trovärdighet

– om skogsbruket inom Svenska kyrkan

Svenska kyrkan är Sveriges femte största skogsägare, men samtidigt en skogsägare som inte liknar någon annan och med högre krav på ekologisk, ekonomisk, social samt andligt och existentiellt hållbar skogsförvaltning. I den här dokumentären lyfts de utmaningar kyrkans skogsbruk står inför.

I dokumentären ”Trovärdighet?” lyfter dokumentärfilmaren David Johansson, Skydda skogen, fram de utmaningar som uppstår när lokala församlingar, trots sitt starka miljöengagemang, inte kan påverka egendomsförvaltningens skogsbruk som påverkar deras närmiljö.

<https://skyddaskogen.se/trovardighet-en-film-om-skogsbruket-inom-svenska-kyrkan/>

Folk i rörelse

Anna Grönberg berättar om sin väg ut i klimataktivism och om Klimatriksdag 2025

Den 5–6 april 2025 hålls den fjärde Klimatriksdagen. Miljöaktivisten Anna Grönberg har erbjudits sig att berätta om den och om själva föreningen Klimatriksdagen. Jag möter henne den 15 december i entréhallen till ett öde ABF-hus och vi slår oss ner vid ett bord.

Hon är pensionerad psykolog. Hennes väg in i miljörelsen var de stora skogsbränderna i Hälsingland 2018: *Där fick även jag, då, en så'n här klimatupplevelse.*

På hösten gick hon med i ett psykolognätverk som bildades till stöd för Greta Thunberg.

Vuxna kände sig manade att beskydda denna lilla människa. Vi visste ju inte ännu vilket kraftpaket det var... Många visade solidaritet, men den generationen ungdomar i Fridays For Future, de fick för sig att alla de här vuxna som strömmade till hindrade dem att samla ungdomar, så då kördes vi bort från Mynttorget.

De ställde sig utanför Sagerska palatset i stället. Där står de fortfarande, varje fredag.

Psykolognätverket utforskade psykologiska aspekter på klimatkrisen och försökte nå myndigheter. Men varken Folkhälsomyndigheten eller Socialstyrelsen ville prata om hälsa i ett klimatperspektiv. Grönberg engagerade sig då i Myndighetsupproret – en del av XR – och har varit med på uppvaktningar sedan dess.

När vi började göra aktioner hos Folkhälsomyndigheten släpptes vi in i deras vestibul. Vi kunde komma dit med en blomma och säga: "Vi är fredliga, men vi är här för att liksom tala om vad vi tycker. Vi kommer inte att störa någon, men vi hoppas att några vill komma och prata med oss."

Nu låser de. Vi får bara vara utanför. De kör inte bort oss med polis, för vi gör ju inget olagligt. Men det är ju en fullständigt absurd situation. Folkhälsomyndigheten har sin matsal i ett slags rotunda som går ut från själva byggnaden och där sitter de och äter sin lunch och så står vi utanför med våra skyltar och stirrar in på dem där, för att de åtminstone ska få lite svårt att smälta maten.

Civilsamhället är så nedvärderat nu, sammanfattar hon. Hon kommer att tänka på ännu ett exempel. Nu i december var hon med och delade ut den femte upplagan av XR:s broschyr **När klimatkrisen kommit:**

Man skulle överlämna broschyren till alla politiker. Och då stod vi där utanför och vi höll tal. Alltså, en handfull politiker passerade oss och var talbara. Och jag försökte dela ut bland flera andra och när det kom ut folk från riksdagshuset, så frågade jag: "Är du politiker?" Och sättet och kroppsspråket som de använde för att undvika mig... Alltså, det var så himla talande! En så'n slutenhet, vet'u – och en så'n... Kroppsspråket sade: "Fan, jag behöver inte tala med dig, vem fan är du?" Fuck off, liksom. De tyckte inte ens att de kunde svara på en vänlig fråga: "Är du politiker?"

Den första Klimatriksdagen, som hölls 2014 i Norrköping, var en reaktion just på de folkvaldas brist på engagemang. Initiativtagarna hämtade inspiration från folkriksdagarna, som hölls under kampen för rösträtt i slutet av 1800- och början av 1900-talet:

Tanken var att man skulle samla civilsamhällets goda förslag och så skulle man bearbeta dem lite grann och så skulle man ge det, som en gåva, till politikerna, om de nu

var så vilsna och inte visste vad de behövde göra.

En förening bildades. Arbetsgrupper och utskott inrättades. Motioner arbetades fram. Efter riksdagen var alla helt slut och föreningen lades ner. Men 2018, inför valet, så återuppväcktes den. De motioner som fick flest röster i Klimatriksdagen 2018 bearbetades och presenterades för politiker. En tredje riksdag hölls 2022.

Fram till i april kommer Klimatriksdagens aktiva medlemmar att arbeta intensivt med att förbereda för den fjärde Klimatriksdagen. Grönberg är med i utskottet Gemensam omställning, som ansvarar för områdena *rättvisa* och *framtidbilder*. Det är viktigt att konkretisera och ge människor erfarenhet av alla fördelar med omställningen. *Vi behöver balansera vetenskapen med det. På något sätt är det nog inte längre det här "Lyssna på vetenskapen!" som vi ska hålla på med att säga hela tiden.*

Vi behöver kunna beskriva framtiden i form av hur vi vinner tid, hur vi vinner gemenskap, hur vi kan göra mat som är hälsosam och hur vi kan få våra lokalsamhällen att blomstra.

Grönberg nämner den internationella paraplyorganisationen WEAll:s satsning på *community wealth-building*. Hon var med och lobbade för Klimatriksdagens anslutning till WEAll och nu sköter utskottet Gemensam omställning den kontakten. *Community wealth-building* handlar om att se till att vinsterna av arbete stannar kvar i lokalsamhället. Det finns många olika sätt att nå dit. Fler medarbetarägda företag ser Grönberg som ett självklart steg och hon sörjer att nuvarande ekonomiska system fått oss att *glömma bort gamla bra lösningar*, som kooperativ. Enligt en artikel i tidningen Syre har Sverige EU:s sämsta lagstiftning på det området (<https://tidningensyre.se/2024/27-november-2024/arbetaragda-foretag-en-demokratireform/>). Marknadsekonomin reducerar Coop till ett "problemföretag". – Jag googlar lite efter intervjun och hittar en åskådlig tidslinje: <https://www.coop.se/Globala-sidor/om-coop/Var-historia1/>. Liksom folkriksdagarna är Kooperativa förbundet (föreningen bakom Konsum, senare Coop) sprunget ur 1890-talets extremt ojämlika samhälle och skapade ett konkret alternativ, för att motverka orättvisorna. KF har haft stor betydelse för utveckling av matsäkerhet i Sverige. Vårt att hålla i minnet. Grönberg betonar att vi måste *skapa förutsättningar i de olika delarna av lokalsamhället för de här idéerna att växa och blomstra.*

Klimatriksdagen vill få in klimaträttviseperspektivet i allt sitt arbete framöver och som stöd för det har Grönberg gjort en översikt i ämnet, **Om rättvisa**. Vi pratar lite om bristen på rättvisa och hon nämner bland annat en engelsk studie, **Tools for a New Climate Conversation** (2017). Vad forskarna fick syn på i den var att rättvisa polariserar politiskt. Det går att enas om att inte skräpa ner eller satsa mer på energisnål teknik, till exempel, men inte om rättvis resursfördelning – det som är själva kärnan i en framgångsrik omställning. Så här sammanfattar Grönberg rättvisans betydelse för människan i **Om rättvisa**:

[Rättvisa] är en grundläggande aspekt på människans prosocialitet. Utvecklingspsykologerna bedömer numera

att det är ett medfött fenomen eftersom känsligheten för rättvisa etableras hos barn så fort de behärskar språket. Upplevd orättvisa aktiverar smärt-centra i hjärnan även om orättvisan gäller någon annan ur gruppen. Givet hur rättviseaspekter är invävt i det mänskliga psyket så kan det också förgifta det. Eftersom människan är kapabel att ta andra individers perspektiv kan hon även jämföra sig med andra. Upplevd rättvisa är centralt för att balansera egna intressen med gruppens intressen. Det är grundläggande för en grupps förmåga till samarbete och orättvisa kan lätt förstöra samarbetsviljan. Människor kan även agera mot sina egna individuella intressen för att återupprätta en känsla av rättvisa, även om relationen är temporär eller anonym. [...]

[Rättvisa] är av ännu större vikt i samarbetet mellan grupper. I umgänget mellan världens nationer är ämnet dagligen på tapeten i media både när det gäller handel och klimatförändringar. Även inom nationer leder ämnet till spända relationer mellan olika organisationer och landsändar. Vid den globala klimatkonferensen 2019 utfördes en studie i vilken man konstaterade att de rika ländernas delegater blockerade de fattiga ländernas delegater med ett arrogant maktspråk i syfte att stoppa dessa länders krav på rättvis behandling.

Grönberg framhåller att klimaträttvisa är ett multifaktoriellt begrepp. Om hon fick önska fritt om vårens klimatriksdag, så skulle hon vilja få höra någon av ungdomarna i FFF berätta hur de ser på rättvisa mellan generationer och få Martin Hultman och hans kollegor på Chalmers att prata om hur det ser ut med rättvisa mellan könen i ett omställningsperspektiv, hon skulle bjuda in fackföreningarna, Oxfam, Amnesty, Cogito, *alla möjliga organisationer*.

Det är delvis just det som Klimatriksdag 2025 nu försöker möjliggöra. Riksdagen har ett nytt format. Vem som helst kan fortfarande delta – antalet deltagare begränsas bara av lokalen, som rymmer max 500, gissar Grönberg (biljetter via <https://klimatriksdagen.se/kr25/>). Men föreningen har vänt sig specifikt till civilsamhällets olika organisationer för förslag. Fram till den 15 januari kan de ge sina perspektiv på rättvis omställning och berätta *hur* de vill medverka i Klimatriksdagen.

På Klimatriksdagens sajt står det: "Med Klimatriksdag 2025 vill vi utforma gemensamma idéer, strategier och allianser för att lyfta en snabb och rättvis klimatomställning inför valet 2026."

Jag undrar om Grönberg kan påminna sig att någon motion från tidigare riksdagar fått politiskt genomslag. Det kan hon inte, men påpekar samtidigt att inte heller mer aktivistiska grupper lyckats vända utvecklingen. Det pågår utvärdering och omprövning inom hela miljörörelsen:

Den här Klimatriksdagen i vår är väldigt inriktad på att se "Vad har vi för metoder att tillgå, vad skulle kunna vara effektiva metoder framöver?" Jag tror alla är vilsna. Jag såg till exempel att XR har ett nationellt projekt för 2025 som är att de ska granska sina metoder och ta ett nytt grepp. Jag tror alla, hela klimatrörelsen nu, är väldigt vilsna kring metoderna.

Det betyder så klart inte att inget uppnås. När det gäller Klimatriksdagen ligger dess styrka, enligt Grönberg,

i att den också fungerar som en tankesmedja. På föreningens sajt ligger rapporter och andra dokument som de tagit fram (<https://klimatriksdagen.se/asikter/>). Hon rekommenderar särskilt **Omställningsplan 2035**, som uppdateras nu i vår. Det året hon själv gick med, 2019, togs **Klimatriksdagens akutplan för klimatet** fram. Dokumentet gick ut på remiss i föreningen och Grönberg och tre andra psykologer såg då att, ja, men här är det ju bara... det är skog och det är transport och det är energi och industri och jordbruk. Jaha, men vilka ska genomföra den här omställningen då? Hur ska det gå till?

Gruppen Läkare för miljön efterlyste hälsoperspektiv. Klimatriksdagen lyssnade och bad om fördjupning, så tillsammans skrev de rapporten **Människan i klimatkrisens tid: Hälsorisker, psykologiska hinder och motståndskraft** (2021). Hör och se Grönberg och allmänläkaren Per Broman presentera projektet på ABF Stockholm i maj 2022 här: <https://www.facebook.com/StockholmPlus50Coalition/videos/m%C3%A4nniskan-i-klimatkrisens-tid-h%C3%A4lsorisker-psykologiska-hinder-och-motst%C3%A5ndskraft/523278119278119>

Och det blev också i förlängningen att vi ombads att ha det här utskottet som vi kallar för *Gemensam omställning*, så det är ju det som är liksom min ingång till Klimatriksdagen, där vi försöker bidra med psykologi och sociologi.

Apropå detta mänskliga perspektiv berättar Grönberg om en skrämmande ny forskarrapport från UNICEF. Två forskare från Karolinska Institutet har deltagit, ändå verkar den bara ha uppmärksammats av *Läkartidningen*, KI och den svenska avdelningen av UNICEF, i Sverige, att döma av googling. Rapporten beskriver bland annat vad som händer med barns hälsa, från befruktningen och framåt, i klimatkrisen.

A Threat to Progress: Confronting the Effects of Climate Change on Child Health and Well-being kan laddas ner som PDF här: <https://unicef.se/press-och-media/rapporter-och-publikationer/a-threat-to-progress>. Det är tung läsning. Redan 2021 kunde UNICEF notera att 1 miljard barn "löper extremt hög risk att drabbas av klimatkrisens konsekvenser". Utifrån UNICEF:s senaste beräkning (2023) skulle det motsvara lite drygt 40 procent av jordens alla barn. Och andelen stiger hela tiden.

Grönberg betonar värdet av samarbete: *Jag har ju alltid haft liksom ett globalt perspektiv på klimatfrågan. Men då var man, fram till förra klimatriksdagen, väldigt så här; nej, vi arbetar med nationell politik, vi ska påverka våra politiker. Nu har jag märkt att detta luckras upp, att verkligheten har förändrats på de här åren se'n förra valet, så att nu hör jag lite andra tongångar ändå. Även om det är en byråkratisk förening och det är lite trögt.*

En av hennes "utskottsvänner" är med i Klimatsverige. Hon hade en workshop om samarbete inom klimatrörelsen i det nätverket i samband med COP29.

Vi hoppas kunna upprepa den workshopen på Klimatriksdagen, för det är en av de saker som jag tycker måste vara det absolut viktigaste nu. Klimatrörelsen måste åtminstone någon gång per år göra någon enad rörelse framåt på något sätt. Det är alldeles för spretigt nu.

Det krävs enad kamp, för att möta makthavarna. Grönberg kommer att tänka på NATO-inträdet, hur vi aldrig fick prata om de idéer som låg bakom neutralitetspolitiken, om diplomatins betydelse, fokuset på handel mellan länder och nedrustning.

Vi fick inte ens en chans att lära oss om det, inte ens en chans att försvara det. Makthavarna satte ramarna för diskussionen och frågan reducerades till för eller emot NATO, när det i själva verket handlade om vad som skapar säkerhet.

Hon tipsar om ett samtal mellan Pascal Lottaz och fredsforskaren Jan Øberg i YouTube-kanalen Neutrality Studies: <https://www.youtube.com/live/V-8HrXfnxg>

Under det senaste året har Grönberg också tänkt mycket på Gaza. Det finns inte riktigt ord för det, men det är självklart att engagera sig. Liksom Greta Thunberg tycker hon inte att hon kan välja katastrof. Allt hänger ihop och hon förordar samarbete mellan klimatrörelsen och fredsrörelsen.

Vi cirklar tillbaka till Klimatriksdagen som koncept. Den interna byråkratin skapar, förstås, också stabilitet, konstaterar Grönberg. Det skiljer den från många mer aktivistiska nätverk, *som inte har någon inre struktur och kan finnas och sedan upplösas, om och om igen.* Rebellmammorna, som Grönberg också är med i, är ett sådant. Hur många som dyker upp och genomför en aktion varierar från några få till hundratals.

Klimatriksdagens själva form har kanske gjort det lättare att få kontakt med stora aktörer, som kommuner och företag, inflikar jag. Grönberg svarar:

Det finns ju rätt mycket beröringsskräck kring nätverken som jobbar med civil olydnad, eller hur? På det sättet är ju inte Klimatriksdagen "farlig", liksom.

Hon återkommer till XR:s aktioner utanför Folkhälsomyndigheten: *De här XR-människorna, de är – och likaså Rebellmammorna – de är så oerhört kreativa. Det ska vara små teaterföreställningar. Jordens scen, den gör de alltid, där de illustrerar hur man dör av olika kvävningar och så där, så det underhölls de här stackars medarbetarna med under sin lunch.*

Samtidigt poängterar hon att nätverk som XR och Rebellmammorna samlar många forskare, läkare, sjuksköterskor och så vidare – så när XR står utanför Folkhälsomyndigheten, *så möts de som är inne i myndighetsbyggnaden av motsvarande experter utanför.* Det finns också ett eget svenskt forskarnätverk, Researchers Desk: <https://researchersdesk.se/en>

Klimatriksdagen gör, för den delen, aktioner, de med, om än av annat slag, *lite vuxna, så där.* När **Klimatboken** kom ut föreslog Roger Bydler, som sitter i styrelsen, att Klimatriksdagen skulle försöka få med sig alla klimatorganisationer i Sverige i en insamling, för att kunna köpa in och ge riksdagens ledamöter var sitt exemplar.

Grönberg var med när böckerna överlämnades den 25 januari till klimatpolitiska talespersoner under en liten ceremoni på Mynttorget.

Under 2024 fick de också finansiering från Postkodlotteriet för ett pilotprojekt med lokala klimatrådslag i Borås, Malmö och Sollefteå <https://klimatriksdagen.se/klimatradslag/>

Det gick väldigt bra, berättar Grönberg. På Kli-

matriksdag 2025 kommer det att finnas workshoppar och diskussioner om klimatrådslagen. Föreningen ska dessutom presentera en metodhandbok, så att konceptet kan spridas till fler kommuner. Här en kort inblick i hur klimatrådslag fungerar, från Klimatriksdagens YouTube-kanal: <https://www.youtube.com/watch?v=x1Vr6i4BC-mw>

Kom till Klimatriksdag 2025!

Annelie Hultén Contreras

Länk till intervju med Greta Thunberg finns på sidan 3.

Anna Grönbergs tips

Håll utkik efter Klimatriksdagens seminarier inför Klimatriksdag 2025 – de brukar vara väldigt intressanta.

Prenumerera på Klimatriksdagens nyhetsbrev (medlemskap krävs inte, men här kan du bli medlem: <https://klimatriksdagen.se/delta/>

Läs Klimatriksdagens egna rapporter och uttalanden <https://klimatriksdagen.se/asikter/>

Följ Klimatriksdagen på YouTube <https://www.youtube.com/@Klimatriksdagen>

Prenumerera på Klimatsveriges nyhetsbrev <https://klimatsverige.se/prenumerera-pa-klimatsveriges-nyhetsbrev/>

ARK, Allians för rättvis klimatomställning <https://www.ark-sverige.org/>

Lär dig mer med Researchers desk <https://researchersdesk.se/en>

De finns också på YouTube <https://www.youtube.com/@researchersdesk>

WEAll har hubbar, där konkreta exempel på andra framtider skapas, till exempel i Wales. Ta en titt! <https://wellbeingeconomy.wales/>

Hjälp till att sprida XR:s broschyr **När klimatkrisen kommit** till lokalpolitiker och tjänstemän <https://extinctionrebellion.se/nar-klimatkrisen-kommit/>

Folk i rörelse

En nyårshälsning från Helsingfors

Många tror nu, när mörkret breder ut sig, att mörkrets makt är störst.

Men det kan faktiskt vara så att mänskligheten bara står i början av en ljus historia.

Det kan vara så att människan, som individ och i sina gemenskaper, till slut kanske i sin planetära gemenskap, har en förmåga att lära sig och att växa, och det kan vara så att icke-våldet är universums starkaste kraft. Vi lever och andas nu, tillsammans med många många andra, för fred och solidaritet.

Thomas Wallgren

Thomas Wallgren

Finländsk filosof, miljöaktivist, fredskämpe och
f.d. socialdemokratisk kommunalpolitiker

Ordet är fritt:

Skogsbolag och Centerpartiet hetsar mot skogsvän

Grova anklagelser förs fram mot Sebastian Kirppu på ledarsidor och av centerpartiets landsbygdspolitiska talesperson Helena Lindahl. Detta efter att Kirppu via Zoom föreläst på ett skogsläger på en programpunkt ordnad av *Skydda skogen*.

<https://www.facebook.com/groups/54996954022/>

Det Lindahl särskilt är upprörd över är en annan av programpunkterna på lägret som tog upp ett lokalt förankrat ekologiskt motstånd mot det globala bolagsväldet. "Med avstamp i vår historia, platsens andar och folks heder vill vi diskutera vad vi behöver för att kasta ut staten och kapitalet ur våra marker. Målet är att besjäla världen, erövra produktionen och återvittra jorden." För henne är "erövra produktionen" ett vulgärkommunistiskt slagord, ett "kommunistiskt kodspråk för att tvinga till sig andras egendom".

Lindahl ansluter därmed till Svenskt Näringslivs propagandaverksamhet för att bekämpa folkrörelser med hjälp av kampanjer drivna av organisationer som Timbro och Frivärld.

En av dessa kampanjer hette *Upplysning om kommunismen*. Den gick ut på att globala rättviserörelsen bestod av "nykommunistiska" organisationer som Ungsyndikalisterna, Globalisering Underifrån och Direkt Aktion. Av åtta utpekade organisationer var sju anarkosyndikalistiska eller autonoma, bara en mer traditionellt kommunistisk.

Det gick då som nu ut på att hitta på samband mellan kritik av storföretagens makt och Sovjetkommunismens terror mot oliktankande. Att den typ av anarkister, syndikalister och oberoende vänster som näringslivets propaganda pekar ut som arvtagare till Sovjetstaten var de första som drabbades av förföljelse av oppositionella brydde sig inte propagandamakarna om.

Anslutningen till denna typ av vulgärpropaganda mot syndikalistiska tankar om decentralisering av makten i samhället, inte minst på landsbygden, visar hur långt Centerpartiet kommit från sina rötter i småbrukarnas kamp mot storbolag och urbana intressen. Lindahl tar dessutom till andra av McCarthyismens mest vulgära metoder för att stämpla Kirppu genom *guilt by association*. Hon smutskastar honom för att ha medverkat i en av programpunkterna på ett läger där *en annan* programpunkt diskuterade ockupationen, motståndet och befrielsen av Palestina – organiserad av Samidoun Göteborg, en autonom lokalavdelning i det internationella Samidoun Palestinian Prisoner Solidarity Network. Att Samidoun kritiserades i USA och är förbjudna i Kanada och Tyskland används av Lindahl för att svartmåla Kirppu.

1964 var Centerpartiet det första i riksdagen att kräva avståndstagande från apartheid i Sydafrika. Samma år började partiets riksdagsmän bjuda hem svarta studenter till sina bondgårdar för att de skulle få uppleva en svensk jul. Många vänskapsband knöts med dem som senare kom att leda den befrielse rörelse i Södra Afrika som USA och Storbritannien stämplade som terro-

rist. Att stödja avkolonialiseringen var en ledstjärna för partiet. Allas lika värde och rättigheter en självklarhet. Var partiet står idag är svårare att säga.

Syftet med kampanjen är att få miljöminister Romina Pourmokthari att vika sig för skogsindustrins intressen. Hon har valt de experter som organisationer nominerat till riksdagens miljömålsberedning, vars uppdrag är att ta fram förslag kring hur Sverige kan nå miljökvalitetsmålen. En av dessa experter är Sebastian Kirppu

Att Kirppu har varit sommarpratavare i radion tycks ha gjort det särskilt angeläget att ta till de mest lågsinta typen av angrepp mot honom. Det som läggs honom till last är att han ägnade fritiden åt att leta skyddade växter i avverkningsanmäld skog, vilket hans arbetsgivare länsstyrelsen klagade på.

Om du ägnar fritiden åt miljöengagemang som din arbetsgivare inte gillar eller om du håller ett föredrag på ett möte där en annan programpunkt om ett annat ämne arrangerad av en organisation från Göteborg vars systerorganisationer i några andra länder anklagas för att stå PFLP nära och som på 1970-talet betraktades som befrielse rörelse, då förlorar din sakkunskap allt värde och du ska kläs i säck och aska och aldrig mer få några uppdrag.

Viker sig Pourmokthari för denna osakliga hetskampanj och kastar ut Kirppu ur riksdagens miljömålsberedning, så blir det näringslivets McCarthyism som bestämmer för vilken sakkunskap som ska höras inför demokratiska beslut. Det skadar demokratins anseende.

Tord Björk

Länkar:

Skogslägret hade namnet *Take Concrete Action* och hölls i Gästrikland.

<https://www.takeconcreteaction.info/program/>

Sebastian Kirppu för skogens talan
<https://tidningensyrene.se/2022/28-augusti-2022/sebastian-kirppu>

Rapport: Take Concrete Action – Pulp Fiction
<https://xn--framtkamrater-sfb.se/?p=855>

Inhemsk syndikalism mellan fjäll och älv
<https://www.arbetaren.se/2024/12/09/inhemsk-syndikalism-mellan-fjall-och-alv/>

Aktivister ska inte ges regeringsuppdrag
<https://www.nwt.se/2024/10/03/aktivister-ska-inte-ges-regeringsuppdrag-a2b32/>

Miljöministern kan inte blunda för vad hon gjort
<https://www.sla.se/2024/11/29/miljoministern-kan-inte-blunda-for-vad-hon-gjort-69712/>

Skogsägarna målar ut expert som extremist.
<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/wg4bMP/skogsdebatten-sebastian-kirppu-kallas-extremist>

Regeringens förordnande är ingen rättighet
<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/o3ejn7/centerpartiets-helena-lindahl-svarar-nino-mick>

Folk i rörelse

Kemal Görgü

Ordförande i Artister för fred

Kära fredsvänner!

Det är väldigt viktigt att kunna ta ställning för fred, även om det är svårare än att försvara den ena eller den andra parten i krig!

Vi som fredsrörelser och fredsvänner skall kunna vissa vårt tydliga ställningstagande att alla som deltar i krig, oavsett om det gäller konflikten i Ukraina, Israel-Palestina, Syrien eller andra krisdrabbade områden, bär ansvar för det mänskliga lidandet, miljöförstörelsen och de långsiktiga konsekvenserna för kommande generationer.

Ingen part kan rättfärdiga våld, eftersom krig alltid innebär oåterkalleliga skador på både människor och natur. Vi måste istället prioritera fredliga lösningar som skyddar människor, våra mänskliga rättigheter och miljön, och sträva efter en värld där konflikter löses genom dialog och rättvisa, inte genom våld. För detta krävs en stark nationell och global fredsrörelse, vars kraft kan inspirera och förena alla som känner och kämpar för fred.

Tillsammans kan vi skapa en hållbar framtid baserad på samarbete, förståelse och respekt, där krigshetsare och diktatorer inte tillåts förstöra för mänskligheten och våra samhällen.

**ENBART TILLSAMMAN KAN VI FÖRVERKLIGA FRED
OCH DET ÄR VERKLIGEN MÖJLIGT!**

Artister för fred

<https://www.artisterforfred.se/>

Folk i rörelse

Olga Karatj

Feminist och fredskämpe

Människorättsaktivisten Olga Karatj är direktör för en belarusisk offentlig människorättsorganisation som nu verkar i exil i Litauen. Den heter Internationella Centret för Civila Initiativ *Nasj Dom* – som kan översättas "Vårt Hus" eller "Vårt Hem" – och har som mål att ge skydd och stöd till utsatta och marginaliserade grupper av medborgare, med särskilt fokus på kvinnor och barn.

Organisationen stöder också flyktingar från Belarus och Ukraina i Litauen och andra EU-länder.

Olga berättar om hur människorättsförsvare vid "Vårt Hus", precis som många andra belarusier, vaknade klockan fem på morgonen den 24 februari 2022 till larmet: "Kriget har börjat, Ryssland har attackerat Ukraina!" De samlades på sitt kontor för att tänka ut vad som kunde göras.

"Självklart planerade vi att hjälpa ukrainska flyktingar, men vi ville också göra en strategisk inverkan på krigets förlopp och säkerhetssituationen i regionen." Så kvinnorna vid "Vårt Hus" satte upp ett mycket ambitiöst mål och beslutade sig för att förhindra och blockera den belarusiska arméns deltagande i kriget mot Ukraina.

Olga Karatj vände sig till belarusiska män med en uppmaning att inte gå med i armén och inte ta upp vapen. Hennes vädjan visades av över 100 000 tittare, och totalt har kampanjens informationsmaterial setts av cirka 4 miljoner användare på sociala medier. Telegramkanaler startades för att hjälpa belarusiska vapenvägrare.

Den belarusiska exilen omfattar totalt en halv miljon människor, av vilka cirka 300 000 finns i Polen.

Olga Karatj berättar att många av den belarusiska exilens manliga del nu utsätts för starka påtryckningar att ta värvning på den ukrainska sidan istället, medan männen inne i Belarus förväntas strida på den ryska sidan.

Enligt Olga Karatj har kriget i Ukraina, samt de nära relaterade processerna av romantisering av krig och den snabba tillväxten av militarisering i hennes region, resulterat i en ökad uppfattning om att toxisk/brutal maskulinitet (i grunden en förövare som löser en konflikt genom att använda våld) är den enda korrekta förebilden för män.

Fredliga röster som lyfter fram viktiga frågor relaterade till krig, men som inte uppmuntrar till krigspropaganda, har i stort sett försvunnit från den offentliga sfären och marginaliserats.

Jonna Kevin

Vad kriget gör med oss

Mitt namn är Olga Karatj och jag har ägnat nästan 20 år åt fredsbyggande insatser. Jag är feminist, utbildare och människorättsförsvarare och leder människorättsorganisationen Vårt hem, som för närvarande verkar i exil i Litauen. Liksom många andra vitryssar har jag påverkats djupt av kriget i Ukraina. Den chock som konflikten har inneburit har tvingat mig, liksom andra, att konfrontera smärtsamma sanningar och illusioner om vår värld, och de lärdomar vi måste dra är avgörande för att kunna staka ut en väg mot fred.

En resa genom chockerande insikter

Före kriget hade jag, liksom många andra, vissa tröstande illusioner om den mänskliga naturen, konfliktlösning och krigets roll i våra samhällen. Utbrottet av fientligheter mellan Ryssland och Ukraina krossade dock dessa föreställningar och avslöjade obekväma och oväntade sanningar.

Överraskning nr 1:

Tron på vapen som gudomlig lösning

Redan i början av kriget observerade jag en alarmerande trend: människor började sätta blind tilltro till vapen som det ultimata sättet att lösa konflikter, ungefär som tron på en gudom. Med tiden utvidgades denna tro till att även omfatta kärnvapen, som sågs som den ultimata "lösningen" på globala problem. Den snabba normaliseringen av kärnvapen, inte bara i avskräckande syfte, är djupt oroande.

Överraskning nr 2:

Hjältemod definieras av våldet

I vår region fortsätter hjältemod att definieras genom våld – antingen genom att döda eller genom att offra sig själv. Avsaknaden av fredliga modeller för hjältemod belyser en kulturell oförmåga att föreställa sig alternativ, vilket gör att samhällen fastnar i cykler av aggression och martyrskap.

Överraskning nr 3:

Den militaristiska propagandans förförelse

Militaristisk propaganda trivs med sin enkelhet. Den erbjuder enkla, sloganliknande svar på komplexa problem och kräver inte mycket kritiskt tänkande. Att främja fred är däremot en mycket svårare uppgift,

som kräver nyanserad förståelse, expertis och en moralisk kompass. Denna skarpa kontrast gör den förförelse enkelheten i militaristiska berättelser särskilt farlig.

Överraskning nr 4:

Kriget som bortförklaring

Även i länder som Litauen, som inte är direkt inblandade i kriget, har frasen "Vi är ju i krig" blivit en allmän ursäkt för olösta sociala och ekonomiska problem. Stigande livsmedelspriser, skyhöga energikostnader och andra utmaningar tillskrivs bekvämt nog kriget, vilket fördröjer meningsfulla lösningar.

Överraskning nr 5:

Polarisering och propagandabubblor

Att uttrycka avvikande åsikter eller presentera obekväma sanningar leder nu ofta till att man stämplas som "Putinagent" eller anklagas för att sprida rysk propaganda. Denna taktik, som är effektiv för att tysta röster, har fördjupat samhällets polarisering och fått människor att dra sig tillbaka till isolerade bubblor av propaganda och ömsesidig misstro.

Överraskning nr 6:

Krig som ett falskt syfte

För vissa har kriget gett en tydlig känsla av syfte, vilket har gjort det möjligt för dem att fokusera enbart på överlevnad, snarare än att ta itu med tidigare trauman, framtida ansvar eller sina roller i samhället. Detta snäva fokus är farligt, eftersom det reducerar livet till en jakt på våld och överlevnad.

Överraskning nr 7:

Den gudomliga maktens lockelse

Det kanske mest chockerande avslöjandet är den beroendeframkallande karaktären hos den makt som krig ger. Precis som terrorism ger krig en illusion av absolut kontroll över andra och förleder individer att tro att de har en gudomlig makt att ge eller ta liv. Detta tankesätt är djupt destabiliserande och avhumaniserande.

En väg framåt

Ställda inför dessa hårda realiteter står det klart att vi måste bryta oss loss från dessa fällor och bygga en framtid baserad på fred. Detta kräver omedelbara, genomförbara steg:

1. Stödja samvetsfångar och desertörer

Det är absolut nödvändigt att hjälpa män som vägrar att delta i kriget, i synnerhet vapenvägrare och desertörer från Vitryssland, Ryssland och Ukraina. Genom att förse dem med resurser och skydd kan vi försvaga krigsmaski neriet.

2. Förespråka kärnvapenedrustning i Vitryssland

Förekomsten av kärnvapen i Vitryssland utgör ett växande hot mot regional och global säkerhet. Ansträngningarna måste inriktas på att avveckla dessa vapen och begränsa spridningen av kärnvapen i regionen.

3. Bygga en fredslinje längs krigets frontlinjer

Freden måste aktivt byggas upp, särskilt längs krigets frontlinjer. Genom diplomati, humanitärt bistånd och opinionsbildning på gräsrotsnivå måste vi skapa utrymmen där dialog kan blomstra och våld kan begränsas.

Ett upprop för att återuppfinna fredsrörelsen inför ett hotande kärnvapenkrig

Tiden är inne för ett återuppvaknande av fredsrörelsen – en ny våg av energi och engagemang för att motverka den ökande militarismen. Denna rörelse måste utmana våldets narrativ med den transformerande kraft som kärlek, förståelse och samarbete innebär. Tillsammans kan vi föreställa oss en värld där hjältemod definieras av medkänsla och mod, snarare än av våld.

Kriget i Ukraina har visat hur bräcklig vår gemensamma mänsklighet är, men det har också inneburit en möjlighet att återuppbygga en mer rättvis och fredlig värld. Låt oss ta vara på detta ögonblick, inte med vapen, utan med en orubblig hängivenhet för fred.

Olga Karatj

Måndag 20 januari

klockan 18.00

Olga Karatj

Café Dynamo

Södermannagatan 38

Stockholm

<https://www.facebook.com/StockholmsFreds>

Olga Karatj demonstrerar med ukrainsk flagga i handen utanför Rysslands konsulat i Mariehamn på Åland.

Måndag 20 januari kan du höra Olga Karatj på Café Dynamo på Söder i Stockholm. Arrangörer är Artister för fred, Stockholms fredsförening och Svenska Freds Arbetsgrupp för fred och rättvis klimatomställning.

Augusti 1945 – två bomber, två städer

Flygplansbesättningen som utplånade en hel storstad med en enda bomb.

Den 6 augusti 1945 flyger ett amerikanskt bombplan med namnet *Enola Gay* (efter pilotens mamma) mot den japanska staden Hiroshima. Med sig har det en bomb som kallas *Lill-pojken*. Det är en ny sorts bomb, med en sprängladdning av uran. USA:s militära och politiska ledning vill gärna testa sin nya bomb innan kriget är slut. Hitlers Tyskland gav upp redan i maj och nu kan japanerna kapitulera när som helst.

Enola Gay styr in mot målet på en mils höjd. Dit når inget luftvärn och det är perfekt fallhöjd för Little Boy som ska explodera sex hundra meter över staden för att smällen ska ge maximal effekt.

Effekten blir fruktansvärd. Först ett ljussken, en jätteblixt, så brännande het att de som befinner sig inom en radie på över två kilometer förångas, dunstar bort. De som var lite längre bort får brännskador och dör omedelbart. Sedan kommer en tryckvåg som slår sönder hus och spränger lungor och trumhinnor. När husen störtar samman begravs människor under rasmassorna.

Sedan kommer den radioaktiva strålningen. De värst utsatta dör inom några dagar, efter ofattbara plågor. Någon dag efter explosionen faller ett svart, fett regn – det enda som är kvar av tusentals människor och djur.

Ett kvartal efter bombningen var minst en tredjedel av stadens 330 000 invånare döda. Little Boys strålning fortsatte att skörda offer i många decennier i form av missbildningar, leukemi och andra sorters cancer.

Klockan 11:02 den 9 augusti är det dags för invånarna i Nagasaki att drabbas av det militärindustriella komplexets iver att testa en bomb som är laddad med plutonium. B-29:an *Bock's Car* är egentligen på väg mot Kokura, men där är det för molnigt så det får bli Nagasaki, lite längre söderut.

Det har varit svårare att beräkna antalet dödade i Nagasaki eftersom stadens fabriker hade ett stort antal arbetare från andra länder, främst koreaner. Dessa var inte registrerade, de räknades inte till befolkningen. Mellan 60 000 och 80 000 människor dog de första dagarna. Följderna på längre sikt blev likadana som de i Hiroshima.

President Harry Truman meddelade i en radiosändning den 6 augusti: "I dag fällde Förenta Staternas flygvapen en atombomb över Hiroshima – en militärbas."

När fakta började komma fram växte också kritiken. En av kritikerna var Albert Einstein. Han hade tidigare, i rädsla för att Nazityskland skulle skaffa atombomber, tillsammans med andra framstående fysiker skrivit ett brev där de uppmanat president Roosevelt att utveckla kärnvapen.

Fysikern Robert Oppenheimer var vetenskaplig ledare för Manhattan-projektet, som var kodordet för den grupp som 1942 satte igång med att få fram en atombomb. Projektets första provsprängning ägde rum i New Mexicos öken 1945. Oppenheimer, som bevitnade sprängningen, tänkte för sig själv på en rad ur det hinduiska diktverket Bhagavadgita: "Jag har blivit Döden, världarnas förintare."

Efter kriget blev Oppenheimer huvudrådgivare till den nybildade Atomic Energy Commission och använde då sin befattning till att utöva påtryckningar för en internationell kontroll över kärnvapen och kärnkraft. Detta för att motverka kärnvapenspridning samt kapprustning med Sovjetunionen.

1954 blev den frispråkige Oppenheimer avstängd från sin befattning men fortsatte hålla föreläsningar och skriva. 1963 fick han, som en gest av politisk återupprättelse, ett pris av president John F. Kennedy.

En amerikansk kommitté, underställd flygvapnet, kom efter hundratals intervjuer med japaner fram till att Japan skulle ha kapitulert utan atombomben, troligtvis redan före den 1 november 1945.

Även bland de amerikanska befälhavarna fanns det kritik. General Douglas MacArthur ansåg inte att användningen kunde försvaras militärt och menade att kriget kunde varit slut flera veckor tidigare om USA redan från början hade gått med på att låta Japans kejsare sitta kvar.

Generalen – och senare presidenten – Dwight D. Eisenhower har skrivit: "att fälla bomben var helt onödigt [...] eftersom jag tyckte att vårt land borde undvika att chockera världen med att använda ett vapen vars användning inte längre var nödvändig som en åtgärd för att rädda amerikanska liv. Det var min tro att Japan i detta ögonblick letade efter ett sätt att kapitulera utan att förlora sitt 'ansikte' [...]"

Åke Eriksson

6 myter om kärnvapen

Vendela Englund, ordförande i Svenska läkare mot kärnvapen, tog upp 6 myter om kärnvapen på sommarlägret på Lindsberg. Inte minst skrämmande var hennes konkreta beskrivning av vad en attack med en taktisk kärnvapenbomb mot Karlstad eller Stockholm innebär. Bara de allvarliga brännskador som skulle uppstå hos ett oräkneligt antal människor fick hjärtat att stanna när hon samtidigt berättade att det finns totalt 22 platser för att ta hand om allvarligt brännskadade i Sverige.

Myt 1: Kärnvapen skapar fred

Kärnvapenstater har varit inblandade i fler krig än kärnvapenfria stater. Kärnvapen har inte förhindrat krig för kärnvapenstaterna i vare sig Korea, Vietnam, Afghanistan, Falklandsöarna eller Irak. I själva verket skapar kärnvapen misstro, ofta där tillit redan är en bristvara. Vi kan också se hur frågan om kärnvapen kraftigt ökar spänningarna mellan länder, till exempel mellan Iran och USA.

Myt 2: Det finns små kärnvapen som går att använda

Kärnvapen, oavsett sprängstyrka, har en överväldigande destruktiv kraft. Ett kärnvapen med en liten sprängstyrka skulle åstadkomma skador långt utöver vad ett konventionellt vapen gör. De "små" kärnvapen som finns idag har ungefär samma storlek som bomben som ödelade den japanska staden Hiroshima och dödade 140 000 människor. Kärnvapen är de enda vapen som kan förstöra hela mänskligheten. Ett enda kärnvapen, släppt över en stad, kan döda hundratusentals människor inom loppet av några minuter.

Myt 3: Inget land kommer att använda kärnvapen – de är till för avskräckning

Det finns idag över 13 000 kärnvapen i världen och ungefär 2 000 av dessa står redo att avfyras inom loppet av minuter. Kärnvapen utgör ett konstant hot om global

ödeläggelse och radioaktiva föroreningar. Det finns en verklig risk för att kärnvapen används, oavsett om det är medvetet eller på grund av misstag. Missförstånd, desinformation, tekniska fel och cyberattacker – allt detta skulle kunna leda till kärnvapenkrig. Vid ett oroväckande stort antal tillfällen genom åren har en katastrof varit mycket nära.

Myt 4: Kärnvapen upprätthåller säkerheten

Kärnvapen är verkningslösa mot dagens verkliga säkerhetshot. De kan varken hantera klimatförändringar, fattigdom, svält, överbefolkning, pandemier eller handel med människor och vapen.

Myt 5: Det är okej att vissa länder har kärnvapen

Inget land bör anföras med kärnvapen. Så länge något land har kärnvapen så kommer andra att vilja ha dem. Kärnvapen snarare hotar än ökar säkerheten. Sedan icke-spridningsavtalet, som skulle förhindra att fler länder skaffade kärnvapen, trädde i kraft 1970 har ytterligare fyra stater skaffat kärnvapen.

Myt 6: Det går att hantera konsekvenserna av en kärnvapenexplosion

Konsekvenserna av kärnvapen är för omfattande, gränsöverskridande och katastrofala. Konferenserna om kärnvapnens humanitära konsekvenser har visat att inget land, ingen organisation eller allians i världen kan hantera kärnvapnens humanitära konsekvenser. Det går inte heller att skapa någon organisation som kan det. Forskning har visat att de sekundära effekterna av ett kärnvapenkrig med en bråkdel av världens kärnvapen kan innebära en så stor påverkan på klimatet och livsmedelsproduktionen att två miljarder människor världen över riskerar att dö i svält.

För mer information, se Svenska läkare mot kärnvapens sajt <https://slmk.org/>

Foto DSC Bernt Lindberg

Hiroshima efter bomben

Vendela Englund

Nobelpristagare beklagar svenskt Natomedlemskap

Terumi Tanaka överlevde atombomben över Nagasaki. Nu beklagar han Sveriges inträde i Nato. Och hans uppmaning till statsminister Ulf Kristersson är: – Kärnvapen får aldrig någonsin användas igen.

<https://www.nyteknik.se/samhalle/nobelpristagare-beklagar-svenskt-natomedlemskap/4312764>

Norra Europa drabbas värst

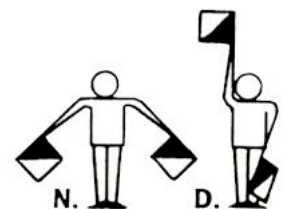
Det är inte bara själva kärnvapnen som hotar oss – atomvintern som följer på ett kärnvapenkrig kan skapa svält under flera år och miljarder människor kan dö, skriver J Torben Staehr.

<https://tidningensyde.se/2024/27-juli-2024/norra-europa-drabbas-varst/>

Bertrand Russel bad Gerald Holtom att göra ett märke åt Campaign for Nuclear Disarmament i England 1959. Holtom, som hade varit marinofficer under andra världskriget, tog flaggsignaleringens tecken för N och för D, lade ihop dem och förde in dem i en cirkel.

Hotet från atombomben är inte borta. Det finns fortfarande kärnvapenlager så stora att sprängladdningarna räcker – många gånger om – för att döda oss alla.

Beställ och sprid!

<https://stod.svenskafreds.se/folder/~se-min-donation>

Ordet är fritt:

Tema Gaza

Falska beskyllningar

Vi som fördömer Israels folkmord blir ofta beskyllda för antisemitism. Det är falska beskyllningar. Ingen av oss har något emot judar utan vi avskyr Netanyahu och andra som är ansvariga för folkmordet. Många judar deltar också i protester mot Israels politik.

Talkören "From the river to the sea, Palestine will be free" avser ett Palestina med lika rättigheter oberoende av religion och etnisk härkomst. I en rapport av universitetslektor Anders Persson framgår att han vet vad vi Palestinavänner avser. Trots det säger han att det kan vara antisemitism. Han intervjuas ofta i TV som Mellanösternexpert.

Det är staten Israel som inte går med på lika rättigheter. Detta erkänner denne forskare, men ändå tycker han att det kan vara antisemitism att kalla Israel för apartheidstat. Den bild av Netanyahu som en djävul, som dricker blod, beskrev han som solklart fall av antisemitism. I Aftonbladet 22/9 förklarade Jan Guillou tydligt att det inte alls är antisemitism. Bilden är porträttlik och saknar de drag som karikatyrer av judar brukar ha. När justitieutskottets ordförande spridit niddbilder av muslimer frias han från anklagelserna om hets mot folkgrupp av åklagare. Maktavare har verkligen dubbla måttstockar.

Maktavarna räknar varje jämförelse mellan Hitlertysklands illdåd mot judar med Israels illdåd mot palestinier som antisemitism. Det är absurt. Man måste kunna se vad som skiljer och vad som är lika mellan de många illdåd, som begåtts i historien och som begås nu. Det är inte bara jag som säger det. Det säger också den amerikanske juden Norman Finkelstein i sin bok *Förintelseindustrin*.

Om man säger att judarna styr världen är det fel. De flesta judar har inte större inflytande än andra grupper. Om man däremot säger att vissa judiska organisationer har stort inflytande på USA:s politik sedan mitten på 1960-talet, så är det sant. Att använda bestämd form pluralis fast man egentligen inte avser alla är ett inte helt ovanligt fel. När vi under Vietnamkriget sade "yankee go home" avsåg vi inte alla amerikaner utan representanter för USA. Det är viktigt att inte säga judarna, när man avser vissa judar, för då misstolkas det lätt som antisemitism.

Om man säger att israelisk militär dödade många israeler beskylls man ofta falskeligen för att hylla terrorism. Det innebär inte att man förnekar att också Hamas dödade civila israeler. Läs Ernesto Katzensteins bok om 7 oktober. När man talar om 76 år av etnisk rensning mot palestinier blir man ibland beskyllt för antisemitism, men då kan man hänvisa till den judiske historikern Ilan Pappés bok *Den etniska rensningen av Palestina*.

Det är viktigt att vi Palestinavänner är rakryggade och står upp mot falska anklagelser. Det stora problemet i

Sverige är att massmedia och många politiker säger att Israel har rätt att försvara sig, men aldrig att palestinier har rätt att försvara sig. De tycker tydligen att palestinier är mindre värda. Det är rasism. Massmedia och många politiker försvarar därmed folkmord. USA säger sig vilja ha vapenvila, men fortsätter skicka vapen och pengar till Israel. Det är hyckleri.

Stig Broqvist

Historikern Håkan Blomqvist har ägnat en stor del av sin forskning åt antisemitismen, åt judarnas roll i arbetarrörelsen och åt Bund som var en särskild judisk arbetarorganisation i Östeuropa före förintelsen.

I en serie artiklar i Internationalen reder han ut begreppen antisemitism och antisionism – vad som skiljer dem åt och hur de ibland har sammanfallit:

<https://internationalen.se/vansterskola-om-antisemitism-i/>

<https://internationalen.se/vansterskola-om-antisemitism-2/>

<https://internationalen.se/vansterskola-om-antisemitism-3/>

<https://internationalen.se/tankar-om-7-oktober-och-den-historiska-vedergallningens-regel/>

Ali Hadrous

Yrkesförbud med stöd av facket

Blir läraren Ali Hadrous i Landskrona avskedad för sitt ställningstagande mot Israels och Netanyahus brott mot mänskligheten? Allt tyder på det.

Och varför står inte hans fackförening, Lärarna, på hans sida? Vad har hänt i Sverige med yttrandefriheten och arbetsrätten? undrar Margareta Fryxell, själv lärare, och som varit lokal fackordförande:

<https://internationalen.se/omprova-beslutet-att-avskeda-lararen-ali-hadrous/>

Sveriges roll i kriget mot Gaza

Banden mellan Sverige och Israel är många när det gäller militära, finansiella, teknologiska och miljöfrågor. Men Sverige har haft en nyckelroll i att etablera ett ideologiskt starkt grepp om det allmänna medvetandet så att västvärldens stöd till Israel ska kunna fortgå.

Det har skett genom en tudelning. Förtryck av judar och palestinier har separerats från frågan hur vi ska förhålla oss till staten Israel och palestinska myndigheter och politiska organisationer. Båda dessa aspekter har också separerats från ett bredare globalt sammanhang där Sverige är en del av kriget mot Gaza och palestinier.

FN har sett samlat på denna fråga. I dess antisemitiska arbete har både diskriminering eller vad som också kallas vardagsrasism förenats med kritik av kolonialismen. Längre stödde Sverige både FN:s antirasistiska arbete och avkoloniseringspolitiken. Det var Sveriges hållning sedan slutet av 1950-talet, då Sverige blev det första land i västvärlden att kritisera Frankrikes koloniala terror i Algeriet och därmed ta avstånd från en annan västmakts politik. Men denna antikoloniala hållning har avvecklats efter kalla krigets slut. Gamla reflexer finns fortfarande kvar i en annars alltmer krampaktig fredsnations kropp som när Sverige som en av de första västländerna erkände den palestinska staten.

Samtidigt gick Sverige i huvudsak i rakt motsatt riktning. Göran Persson tog initiativ till internationella konferenser om Förintelsen. De har mynnat ut i en definition av antisemitism som innefattar flera former av kritik av staten Israel. Svenska staten legitimerade detta verktyg för att tysta solidaritet med palestinerna och protester mot Israel. Många andra länder har också antagit den utvidgade definitionen av antisemitism.

Sverige var också, med Moderaterna och Svenskt Näringsliv som tillskyndare, pådrivande i Västeuropa för en omskrivning av historien. Det var inte längre Sovjetunionens och de västallierades gemensamma seger som lade grunden för FN, avkolonialiseringen och en fredligare värld. Forum för levande historia jämförde Sovjetunionens massvält och terror med Nazitysklands folkmord. EU-parlamentet och EU:s House of European History i Bryssel fortsatte samma linje och utpekade både Sovjet och Nazityskland som folkmordsstater.

Samtidigt är massvälten och terrorn i västmakternas kolonier raderade ur medvetandet. Något som också lätt faller i glömska är brotten mot mänskligheten i de nykoloniala krigen det senaste halvsekle.

Omsvängningen i den svenska politiken nådde sin kulmen inför Förintelsekonferensen i Malmö 2021. I samma stund som Israel gick med på att stödja konferensen drog sig Sverige ut ur FN:s antirasistiska arbete. I det arbetet ser man rasismens rötter i kolonialismen, något som USA och Israel kraftigt motsatt sig och numera också Sverige.

Folkrörelserna har hamnat i två återvändsgränder. Den ena är att försvara sig med att antisionism inte är antisemitism. ”Jag har den principiellt rätta moraliska antirasistiska hållningen därför att jag är motståndare till att en viss stat diskriminerar en folkgrupp” är inget

starkt argument. ”Du säger att er organisation inte är antisemitisk men de här yttrandena från flera medlemmar innehåller antisemitiska uttryckssätt och visar att ni inte gjort tillräckligt.” blir svaret. Man pressas att ständigt backa inför argumentet att man aldrig tar moraliskt avstånd från antisemitiska yttranden och därför kan ses som rasister. Så drevs Corbyn bort från makten och så pressar högern och vänsterliberaler i Sverige Palestina-rörelsen.

I den andra, även den statscentrerade, återvändsgränden försvinner globala hegemoniska förhållanden till förmån för olika framtida lösningar – en eller två stater inom det som en gång var Palestina. Mantrat att Israel har rätt att försvara sin territoriella integritet tar överhanden. Krav på att fler länder erkänner det palestinska folkets rättigheter är förstås viktiga, men sådana krav förmår inte vinna mot västmakternas överordnade motivering för sin politik: demokratins rätt att försvara sig mot terrorism och mot autokratiska eller diktatoriska länder.

Låt oss vända på argumentationen och kritisera västvärlden för att relativisera Förintelsen när Nazityskland jämförs med Sovjet. Både före och efter andra världskriget har folkmord begåtts som liknade Nazitysklands mot judarna. Men inte vid samma tid. Den terror som britterna bedrev i Bengalen med miljontals svältoffer 1942 kan jämföras med terrorn och massvälten i Sovjet på 1930-talet, men däremot inte med Förintelsen.

Genom att kritisera västvärldens relativisering av Förintelsen kan solidariska folkrörelser komma ut ur de återvändsgränder där man hamnat i försvarsposition. Då kan västvärldens delaktighet i Israels politik och en antirasistisk hållning sättas in i ett vidare globalt sammanhang. Att frikänna demokratiska stater från att bedriva terror och ha ansvar för massvält är att ha dubbla måttstockar och inte stå upp för allas lika värde. Att kritisera relativiseringen av Förintelsen innebär en skarpare hållning mot antisemitismen än att begränsa sig till att antisionism inte är antisemitism.

Vägen framåt är också att – som den radikala miljörelsen sedan länge och nu Greta Thunberg – ifrågasätta det system som leder både till global uppvärmning och till krig som det i Gaza. Anklagelserna här i Sverige att folkrörelsens solidaritet skulle vara en form av antisemitism är en viktig men också svag punkt när staten och näringslivet försöker legitimera sitt fortsatta de facto-stöd för Israels grymma Gazakrig. Ett samlat motstånd mot detta hyckleri, tillsammans med fredskrafter i såväl Palestina och Israel som resten av världen, kan bli betydelsefullt för att rucka på en av pelarna för den rådande världsordningens ideologiska och mediala hegemoni.

Den högteknologiska nyliberala militarismen fylls också av många andra inre motsättningar som skapar nya öppningar för folkrörelser som enas bortom tilltron till den ena eller andra staten och bygger allianser över alla gränser.

Tord Björk

FN:s särskilda rapportör för främjande och skydd av rätten till åsikts- och yttrandefrihet, Irene Khan, presenterade en rapport för FN:s generalförsamling, med titeln *Global Threats to Freedom of Expression Arising from the Conflict in Gaza*. I slutet ger Khan rekommendationer till stater, privata aktörer och det internationella samfundet. Här är ett litet urval, i förkortad form:

Internationella mekanismer för utredning av brott mot journalister måste etableras.

ICC bör prioritera utredning av mord på journalister i det ockuperade palestinska territoriet.

FN:s råd för mänskliga rättigheter föreslås ta en diskussion med alla berörda parter, för att stärka de mänsk-

liga rättigheterna i detta ytterst polariserade klimat.

Stater måste respektera och skydda åsikts- och yttrandefrihet och när terroristlagar eller lagar för bekämpning av antisemitism används måste de kriterier som anges i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter ha uppfyllts.

Stater stater måste upphäva eller avstå från att införa lagar och policyer som straffar motstånd eller opinionsbildning mot israelisk ockupation och segregation.

Den "arbetsdefinition" av antisemitism som International Holocaust Remembrance Alliance har tagit fram är oförenlig med internationell standard för yttrandefrihet.

Utländska media bör få fullt, fritt tillträde till Gaza.

Den 5 november 2024 publicerades ett gemensamt uttalande från 30 judiska organisationer i 17 länder. De ger FN:s särskilda rapportör för de ockuperade palestinska territorierna, Francesca Albanese, sitt stöd. Nedan delar av uttalandet i svensk översättning:

Organisationer som UN Watch har fört en smutskastningskampanj för att tysta henne och skada hennes mandat [...] Sorgligt nog har företrädare för vissa regeringar i väst gett dessa kampanjer medvind genom att anklaga Albanese för antisemitism. Vi tar avstånd från alla sådana påståenden. De är grundlösa och hetsar mot Albanese utan minsta tanke på konsekvenserna och med fara för hennes personliga säkerhet. [...] Som judar som arbetar för rättvisa, jämlikhet och universella mänskliga rättig-

heter fördömer vi det skamliga diplomatiska och militära stöd som många regeringar i väst, särskilt USA och Tyskland, har gett Israels pågående massmord på civila palestinier och det barbariska raserandet av alla grunder för palestinskt liv i Gaza.

Vi fördömer [...] IHRA-definitionen av antisemitism, som nu också görs till ett vapen mot Albanese och FN. Bakom USA:s och europeiska regeringars sköld har Israel dödat tiotusentals civila palestinier i påstått syfte att "skydda judar" [...] Den inkorrekt och fatala sammanblandningen av staten Israel med det judiska folket utsätter tvärtom i själva verket judar för fara.

Läs hela uttalandet på: <https://www.ijvcanada.org/jewish-orgs-support-albanese/>

I år gick **Right Livelihood-priset** till urfolksaktivisten **Joan Carling** från Filippinerna, **Issa Amro** och **Ungdom mot bosättningar** från Palestina "för deras orubbliga icke-våldsmotstånd mot Israels illegala ockupation", **Anabela Lemos** och **Jordens vänner** i Moçambique samt **Forensic Architecture** med bas i Storbritannien – för banbrytande digitala kriminaltekniska metoder för att säkerställa rättvisa och ansvarsskyldighet vid brott mot mänskliga och miljömässiga rättigheter. Påtagligt var att pristagare från andra länder lyfte fram solidariteten med Palestina som viktigt för alla. På bilden ser vi Anabela Lemos från Moçambique motta sitt pris. FOTO: TORD BJÖRK

Kristna freds: Civila lämnas utan skydd på Västbanken om Följeslagarprogrammet upphör.

<https://krf.se/2024/12/12/civila-lamnas-utan-skydd-pa-vastbanken-om-foljeslagarprogrammet-upphor/>

Svenska freds organiserar kampanj med krav till regeringen att Sverige ska agera för ett slut på kriget i Gaza nu! Mer om Palestina/Israel finns att läsa på

<https://www.svenskafreds.se/palestinaisrael/>

Sverige avslutar sitt stöd till FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar, UNRWA. Detta beslut riskerar att få förödande konsekvenser för palestinska flyktingar i Gaza och det ockuperade palestinska territoriet, där UNRWA är en livlina för nästan 2 miljoner människor. Amnesty kritiserar regeringens beslut.

<https://www.amnesty.se/aktuellt/>

Amnesty International i Stockholms tunnelbana

Kort sagt

Stockholm, onsdag 19 februari 2025, 18:30

Hur kan man arbeta för fred mellan Israel och Palestina när ett slut på krig och konflikter tycks långt borta? Välkommen till ett samtal Kulturhuset, Hörsalen, plan 3 om kampen för rättvisa, jämlikhet och fred med representanterna för **Standing Together** – den största judisk-arabiska gräsrotsrörelsen i Israel.

Samtalet hålls på engelska.

Evenemanget anordnas av Olof Palmes Internationella Center, Familjen Robert Weils Stiftelse och Kulturhuset Stadsteatern. Biljett 100 kronor.

<https://kulturhusetstadsteatern.se/samtal-debatt/samtal-for-fred-med-judisk-arabiska-standing-together>

Studiecirkel om framtidens mat och jordbruk

Förlusten av biologisk mångfald är en av de största utmaningarna vi står inför idag. Förändringarna är tydliga och synliga för blotta ögat, och det råder bred enighet om att något måste göras – men vad? Ett viktigt steg är att samlas och diskutera de målkonflikter som finns i dagens matsystem.

Tillsammans med Studieförbundet och Ekologiska lantbrukarna har Naturskyddsföreningen tagit fram en studieplan där du tillsammans med andra kan träffas i frågan, starta diskussioner och hitta lokala lösningar.

Mer information:

<https://www.studieförbundet.se/starta-studiecirkel/fardiga-studieplaner-ny/samhalle-hallbar-utveckling/artiklar-samhalle--hallbar-utveckling/mat-mark-och-mangfald/>

Krossade snödrömmar i Alperna

Alperna har förlorat 35 procent av glaciärerna mellan år 2000 och 2020. Nu tvingas många orter i Alperna att stänga sina skidanläggningar.

<https://klimatgranskaren.se/krossade-snodrommar-i-alperna-skidstationer-stanger/>

Några ljuspunkter för miljön

Trots rekordvärme och extremväder bjöd 2024 på några ljuspunkter för miljön. Storbritanniens sista kolkraftverk slog igen portarna, förnybar energi växte fortsatt snabbt och avskogningen i Amazonas minskade rejält.

<https://supermiljobloggen.se/nyheter/2024-nagra-ljuspunkter-for-miljon-trots-rekordvarme-och-extremvader/>

Avskogningen av Amazonas minskade

Avskogningen av världens största regnskog är på den lägsta nivån på nio år. Anledningen är det nya brasilianska regeringsstyret.

Avskogningen av den brasilianska delen av Amazonas minskade med 30,6 procent mellan 1 augusti 2023 och 31 juli 2024, enligt regeringskällor till Associated Press.

<https://klimatgranskaren.se/amazonas-avskogning-minskade-med-31-procent-pa-ett-ar/>

”Tiden är ute för felaktiga satsningar”

Just nu pågår projekt för att fånga in koldioxid som en del i klimatpolitiken. Men bio-CCS är riskfyllda projekt som kräver enorma penningssummor. Det finns bättre sätt att använda pengarna, skriver professor Christina Moberg.

<https://www.svd.se/a/XjeVGn/bio-ccs-ar-dyr-och-felaktig-klimatpolitik-skriver-christina-moberg>

Outgrow the System

Strax före jul arrangerade Nätverket Fred och klimaträttvisa och Svalorna Latinamerika en filmvisning i ABF-huset, Stockholm.

Jaen Cortobius, Nätverket Fred och klimaträttvisa, och Klas Sällström, verksamhetsledare för Svalorna Latinamerika – som sedan 2023 fokuserar på jämställdhet och klimaträttvisa i sitt arbete – inledde.

<https://www.svalorna.se/verksamhet-1-1>

<https://www.svalorna.se/nyheter>

Sedan introducerade filmens ena regissör, Anders Nilsson, som också svarade på frågor efteråt. *Outgrow the System* berättar om några sätt att göra ekonomi som värnar livet och planeten – alternativ till nuvarande ekonomiska system. De prövas redan i praktiken på olika håll, även i Sverige, om än i liten skala. Det finns en internationell paraplyorganisation för dessa och andra nya ekonomiska lösningar: WEAll (WE står för Well-being Economics/Välbefinnandekonomi). Den har en svensk ”hub”:

<https://weall.org/hub/sweden>

Vill du också ordna en visning av *Outgrow the System*? Kontakta Anders Nilsson på anders@teaterk.nu eller gå in och fyll i ett formulär på

<https://rafilm.se/outgrow-the-system>

Frida Stranne: Eskalera inte kriget i Ukraina!

I två och ett halvt år har vi matats med idén att väst måste och kan ”vinna” över Ryssland – utan några skarpa motfrågor om vad som menas med seger, hur det ska gå till eller till vilket pris det ska ske. Nu väljer väst att eskalera konflikten – ett oerhört farligt vägval.

<https://www.parabol.press/eskalera-inte-kriget-i-ukraina/>

Försvarsmakten sätter hållbarhet på undantag

Sveriges försvar erbjuder förenklade miljöprövningar och havsvindkraftsparker stoppas, skriver Sveriges Natur. När tidningen söker en ansvarig för hållbarhet hos Försvarsmakten framkommer det att någon sådan inte finns. När hållbarhetschefen som bidragit till den fina utmärkelsen *Ett av Sveriges mest hållbara varumärken* lämnade Försvarsmakten 2022 tillsattes aldrig någon ersättare. Försvaret hade en hållbarhetschef bara i fyra år avslöjar tidningen.

<https://www.sverigesnatur.org/aktuellt/forsvarsmakten-satter-hallbarhet-pa-undantag/>

**Samling i London
för freden, klimatet
och rättvisan**

Kort sagt

Även sociala rörelser ”preppar”

När det kommer till det digitala är ett första steg för progressiva rörelser att ha direktkommunikation med sina medlemmar och sympatisörer på plattformar där de själva har makten, exempelvis genom nyhetsbrev, uppdaterade hemsidor och att vara (extra) närvarande på alternativa och decentraliserade plattformar som Mastodon.

<https://samuels.bitar.se/vansterpreppa-digitalt/>

På bloggen Goda liv i kollapsen skriver Jonathan att ”beredskap är ett ämne som engagerar mer än på länge. För inte så länge sedan var det en förutsättning för överlevnad att ha en beredskap inför vintern och i den mån det var möjligt för svårare tider. Sedan dess har beredskap omvandlats till Prepping och en hobby med bitvis tveksamma förtecken. Sinnebilderna av en Prepper har varit den relativt välbärgade vita mannen som byggt sin bunker och fyllt den med vapen och konserver. Den här mentaliteten hänger kvar nu när behovet av beredskap blir uppenbart för allt fler i efterdyningarna av Covid och den fullskaliga invasionen av Ukraina.

Samtidigt har beredskap alltid funnits som ett behov inom sociala rörelser. Vad är inte strejkkassa, arbetslöshetskassa och sjukförsäkring om det inte är former av beredskap?

Inför aktioner och demonstrationer har jag varit del av vängrupper som förberett sig mentalt inför de olika omständigheter som kan tänkas möta oss och praktiskt ordnat med utrustning, kommunikationsvägar och förnödenheter.

Vi går mot en osäker framtid där det finns några påtagliga hot som vi kan organisera och mobilisera inför. I det arbetet är beredskap ett viktigt perspektiv.”

Buen Vivir – goda liv i gemenskap

”Buen Vivir, Sumak Kawsay eller Goda liv i gemenskap är en vision för samhällsutveckling och sociala rörelser hämtad ur ursprungsfolkens traditioner i Latinamerika. Hur kan dessa bidra till ökad motståndskraft och hållbara samhällen där vi bor och verkar? Buen Vivir är en vision värd att sträva mot.” Läs mer här:

<https://prepp.fritext.org/blog/goda-liv/buen-vivir-goda-liv-i-gemenskap-en-positiv-vision-for-sociala-rorelser/>

Framsteg för urfolken på COP16

Det globala mötet om skyddet av den biologiska mångfalden slutade med en pyspunka. Men för de urfolk och lokalsamhällen som förvaltar och skyddar sina territorier togs nya steg framåt, skriver Göran Eklöf:

<https://internationalen.se/framsteg-for-urfolken-pa-cop16/>

Våga tramsa!

En stor del av den svenska klimatrörelsen har övergett Elon Musks plattform X till förmån för Bluesky. Det digitala klimatengagemanget mår bättre under nya, snällare,

premisser. Men rörelsen har fortfarande flera problem och är alltför seriös. Det behövs mer trams helt enkelt, skriver Frida Hylander på Supermiljöbloggen.

<https://supermiljobloggen.se/debatt/kronika-debatt/frida-hylander-nu-har-vi-chansen-att-gora-klimatengagemang-roligt/>

Mer hets mot klimatjournalister och aktivister

Stämningsansökningar mot journalister och aktivister som driver klimatfrågor ökar runt om i Europa, visar en ny rapport.

<https://supermiljobloggen.se/nyheter/stamningar-mot-journalister-och-klimataktivister-okar-i-europa/>

Civil olydnad – detta säger lagen

Jerker Nordlund informerar om vad som gäller på Klimataktions hemsida.

<https://klimataktion.se/2024/12/11/civil-olydnad-detta-sager-lagen/>

Klimatforskare friad i domstol – agerade i nöd

Stockholms tingsrätt meddelade den 28 oktober 2024 den första domen i Sverige där någon har blivit frikänd för en civil olydnadshandling i samband med en klimatdemonstration på grund av nöd.

<https://klimataktion.se/2024/11/12/klimatforskare-friad-i-domstol-agerade-i-nod/>

Fackeltåg vid Lucia har blivit tradition i Stockholms fredsrörelse, som samlades bakom kravet

FÖLJ FN:S FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN!

Kort sagt

om politik och klimaträttvisa

Var är rättvisan när utsläppen ökar?

<https://loblog.lo.se/2024/10/var-ar-rattvisan-nar-utslappen-okar-regeringen/>

En hälsning från LO:s ordförande

https://www.lo.se/start/play_start sida/sverige_ska_fungera

ETC 2024-12-22: "Det handlar om de som vill se mer offensiv finanspolitik, eftersom de inser att det är nödvändigt. Där anser man istället att det ansvarsfulla är att rusta upp järnvägen, bygga bostäder och agera kraftfullt mot klimatkrisen. Alltså: att ha ett underskottsmål och låna pengar till investeringar.

Andersson vill förstås gärna se av att den senare gruppen består av ett begränsat antal människor. Men det visar sig att det snarare är partitoppen som är en högljudd minoritet – som glömt, eller struntat i, att lyssna på sitt eget parti.

Runt hälften av S-ombuden till partikongressen nästa år ställer krav på lån till investeringar. Bland de 26 partidistrikten finns ett stort stöd för en mer expansiv finanspolitik.

Det är bland annat Socialdemokraterna Stockholm, Göteborg, Fyrbodalen, Västernorrland, Kronoberg, Skåne och Sjuhärad som motsätter sig Magdalena Anderssons strama linje – hittills."

S stänger för rödgrön politik

"Kanske beror svenskarnas passivitet på att de inte ser någon politisk kraft med vilja och kapacitet att göra något åt problemet. För samtidigt som högerregeringen slaktar klimatpolitiken, låter utsläppen öka och passivt ser på när industrisatsningar som varit omställningens

kronjuvel kraschar eller sätts på paus – så har det ledande oppositionspartiet slutit en åtstramningspakt med högern som omöjliggör nödvändiga investeringar i att rusta upp och ställa om samhället."

Per Sikking, Flamman 2024-10-31

Finanspolitiken hindrar viktiga investeringar

"Sverige behöver ett nytt finanspolitiskt ramverk som bättre balanserar realekonomiska och statsfinansiella intressen och ger utrymme att möta de investerings- och underhållsbehov som byggts upp under årtionden då endast den monetära skulden stått i centrum."

<https://arenaide.se/rapporter/det-finanspolitiska-ramverket-en-skuggoversyn/>

Socialdemokraternas finanspolitiska haveri

Ett förändrat finanspolitiskt ramverk är själva grundförutsättningen för allt socialdemokratin vill göra. Beslutet kring ramverket innebär alltså att S-ledningen skjuter sin egen politik i sank. Det är ett totalt haveri, skriver Daniel Suhonen, chef för det fackliga idéinstitutet Katalys.

<https://www.di.se/debatt/ett-finanspolitiskt-haveri-fran-socialdemokraterna/>

Andreas Cervenka: "Vet politikerna något som vi inte vet? Uppgårelsen om statens framtida finanser, som innebär att Sverige kommer att fortsätta spara, går emot experter, basal matematik och politisk logik. Det är något som inte stämmer. Att bankekonomer och Svenskt Näringsliv krokas arm med vänsterpartiet hör inte direkt till vanligheterna.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/eMq2oQ/cervenka-sverige-paminner-om-en-nojig-prepper>

Magdalena Andersson
Socialdemokraternas ordförande
är överens med regeringen om
den finanspolitiska ramen

Ett enat folk...

Seger för fred och demokrati i Sydkorea

Det gick snabbt när den västvänlige presidenten i Sydkorea avskaffade demokratin och införde militärdiktatur den 3 december. Men parlamentsledamöter och protesterande hann göra motstånd och inom sex timmar stoppa kuppförsoket. Så här gick det till:

22:28 President Yoon Suk-yeol inför undantagstillstånd. **22:40** Ledamöter och protesterande börjar strömma till parlamentet. **23:25** Arméchefen utses till chef för undantagstillståndet. **23:27** Första direktivet totalförbjuder parlamentet att verka. I början blockeras parlamentet av polisen som börjar förbereda så att militären kan ockupera parlamentet. Men polisen är delvis förvirrad. En del parlamentsledamöter hindras från att ta sig in men andra inte. Även några protesterande tar sig in. Inom två timmar hinner 5000 samlas och protestera vid parlamentet och nyheten sprids i hela landet. **00:07** Militären tränger in på parlamentsområdet. **00:21** Börjar förberedelser för att öppna mötet i parlamentet. **00:22** Trupper ockuperar parlamentets entré och försöker tränga in i byggnaden. En del handgemäng uppstår. **00:48** Parlamentet öppnar förhandlingarna och de 190 ledamöter som lyckats ta sig dit beslutar enhälligt att upphäva undantagstillståndet. **1:14** fram till **4:30** Militären drar sig tillbaka från parlamentet. **4:20** Presidenten drar tillbaka undantagstillståndet. Sex oppositionspartier kräver att presidenten ställs inför riksrett vilket inte hitills lyckats så regeringspartiet bojkottade nationalförsamlingen. Premiärministern från samma parti som presidenten möttes med representanter från parlamentet och presidenten. Presidenten fräntas makten men hans ställning är fortfarande oklar vilket väcker oro eftersom han formellt är överbefälhavare för militären. Därför fortsätter dagliga protester i hela landet.

Det som skedde var att gammal antikommunism väcktes till liv av presidenten Yoon Suk-yeol. Tillsammans med vice försvarsministern Kim Seon-ho lyckades han övertyga militären om att införa undantagstillstånd då krigslagar skulle gälla. Förevändningen var att utrota "pro-nordkoreanska antistatliga styrkor". Sådant undantagstillstånd kräver att ett väpnat uppror har startat, att ett sammanbrott av lag och ordning skett eller att det finns ett externt hot som omöjliggör civilt styre. Presidentens beslut var alltså olagligt.

Att militären gick med på att lyda order skapade oro över dess trohet till landets lagar. Även efter att parlamentet beslutat återkalla krigslagarna – ett beslut som enligt lagen kräver omedelbar efterlevnad av presidenten – trotsade militära officerare beslutet och insisterade på att upprätthålla krigslagar tills Yoon personligen upphävde dem.

Tusentals unga, framförallt kvinnor strömmade till. Fackföreningsrörelsen mobiliserade också blixtnsnabbt,

utlyste generalstrejk och folk rusade till parlamentet för att rädda demokratin. Unga soldater på plats, mestadels värnpliktiga och därför opåverkade av arméeliternas grupptänkande, verkade knappast villiga att följa vad de uppfattade som orimliga order, vilket i slutändan anses ha bidragit till att resolutionen om att häva undantagstillståndet kunde antas.

Vice försvarsministern Kim ursäktade misslyckandet i ett tal till militären med att "Vi var i numerärt underläge" med hänvisning till många civila demonstranter och oppositionens lagstiftare. Som motiv för sitt agerande använde han mottot för den militärakademi där många i Sydkoreas elit har fostrats: "Vi väljer rättvisans svåra väg framför orättvisans självbelåtna väg."

Attack på Nordkorea med drönare ingick i planerna. I oktober siktades drönare över Nordkoreas huvudstad Pyongyang som sköts ner och har visats vara av sydkoreansk typ. En vecka före kuppförsoket beordrade försvarsministern en mer provokativ drönarattack över gränsen in i Nordkorea, men chefen för generalstaben vägrade. Syftet var att få Nordkorea att reagera och på så sätt få motiv för avskaffandet av demokratin i Sydkorea. Tillräckligt många höga militärchefer och polischefer var villiga att delta, men kuppförsoket hindrades av tveksamma och ovilliga bland deras underlydande och av den massiva uppslutningen i motståndet för att rädda demokratin.

I Väst beskrivs det dominerande oppositionspartiet som prokinesiskt och inte minst anti-japanskt. Motviljan mot Japan finns fortfarande kvar efter Andra världskriget då japanerna använde koreaner som tvångsarbetsare, inte minst i militärbordeller och behandlade befolkningen grymt. Något som Japan aldrig bett om ursäkt för. Västs strategi i området är att bygga fastare allianser mellan länder som har bilateralt samarbete med USA. Japan rustar upp och en militär allians riktad mot Kina med Taiwan och Sydkorea är vad de och USA hoppas på. Att den västvänlige presidenten gjorde den misslyckade kuppen har därför rört om i planerna för att skapa en militärallians också i samarbete med NATO.

För Ukraina har den misslyckade kuppen också följer. I och med Nordkoreas militära stöd också med soldater till Ryssland hoppades Ukraina på att kunna få stora mängder vapen från den starka militärindustrin i Sydkorea. USA:s retorik om att konflikterna i världen står mellan demokrati och fred på den egna sidan och autokrati och krig på den andra sidan visade sig inte alls stämna. USA kunde inte annat än att ta avstånd från ett uppenbart antidemokratiskt undantagstillstånd, infört av den president som de litar på.

Eftersom så stora intressen står på spel för Väst och för regeringspartiet som länge haft makten i nära samverkan med landets militära och ekonomiska elit så kan det bli fler överraskningar framöver – även om oppositionen idag skulle vinna ett val.

Tord Björk

**Tidigare nummer av vår tidning
kan laddas ner från:**

Artister för fred

<https://www.artisterforfred.se/>

Fredsam

<http://fredsam.se/>

Folk mot DCA

<https://folkmotdca.se/>

**På sista sidan har vi lagt
det uppdrag som vi har som grund för vårt arbete.**

Skriv ut och sprid!

Fred & Klimaträttvisa!

Kom med och bygg en rörelse för fred på jorden och fred med jorden. Nu måste vi samlas lokalt, nationellt och internationellt för eldupphör och fredsförhandlingar i alla krig, för konkreta lösningar på klimatnödläget och för rättvis fördelning av resurser.

Militariseringen både i Sverige och över hela världen slukar enorma resurser som behövs för att lösa klimatkrisen och andra stora problem i vår tid. Att fortsätta skövla och utnyttja naturtillgångarna som om de var oändliga gör planeten obeboelig. Själva livet är hotat.

Vi kan inte fortsätta leva som om det finns fyra jordklot. Energianvändningen måste minska kraftigt, både genom energisnål teknik och ett energisnålt levnadssätt. Vi måste ha ett resursbevarande samhälle och då krävs en genomgripande förändring av det ekonomiska systemet och hela samhället - en förändring som gynnar både dem som bor på landsbygd och i stad, folk som arbetar i jordbruk, skogsbruk, industri och servicenäringar.

Krig innebär att människor dödas, skadas och traumatiseras. Människor drivs på flykt. Bostäder, gemensamma byggnader och infrastruktur förstörs. Miljön skadas av föroreningar, minor och bomber.

Krig leder till militär upprustning, de skapar fiendebilder och bygger murar mellan människor.

Vi behöver bygga broar för att leva tillsammans och kunna arbeta för att lösa klimatkrisen. Vi måste skapa ett gott liv för jordens befolkning. Vi måste samarbeta för att trygga matförsörjningen och spara på våra tillgångar. Vi vill att miljarderna för militär upprustning i stället satsas på klimat, skola, vård och omsorg.

Vi uppmanar enskilda och organisationer att komma med och skapa en folkrörelse för fred och rättvisa.

Fred och klimaträttvisa nu!
Nedrustning - för miljö och välfärd!
För en rättvis värld!

Arbetsgruppen för fred och rättvis klimatomställning stockholm@svenskafreds.se
Jordens vänner/fredsutskottet, Artister för fred och Fridays for future/Lund
slowclimate@gmail.com var de första undertecknarna av detta uppprop. Nu är listan på grupper som anslutit sig lång och det tillkommer nya - i flera länder.
Se <https://actionnetwork.org/forms/endorsingpcj/> (läs koden här bredvid)

FRED på & med **JORDEN**